

Ann Albihn
Avdelningen för epidemiologi och sjukdomskontroll

Länsstyrelsen Uppsala
Bäverns gränd 17
753 19 Uppsala

[uppsala@lansstyrelsen.se](mailto: uppsala@lansstyrelsen.se)

Samråd: Handlingsplan för klimatanpassning Uppsala län

Ert dnr. 424-7782-2021

Statens veterinärmedicinska anstalt (SVA) har anmodats inkomma med synpunkter på Handlingsplan för Klimatanpassning, från Länsstyrelsen i Uppsala. SVA vill framföra att myndigheten ser handlingsplanen som ambitiös och informativ, det är positivt att en klimatanpassning på bred front pågår och utvecklas vidare. SVA begränsar sina synpunkter på handlingsplanen till vårt verksamhetsområde som inbegriper att främja djurs och människors hälsa, svensk djurhållning och vår miljö.

Angående myndighetsmålet ”Brist i vattenförsörjning för enskilda, jordbruk och industri” så anges som delmål att ” Långsiktigt trygga tillgången på vattenresurser för dricksvatten...”. Bör man även inkludera vatten för andra ändamål, såsom för rengöring och bevattning etc? För jordbruk och djurhållning är vattnet mycket centralt för att kunna upprätthålla god hygien, djurvälstånd och foderproduktion.

Nedan försöker SVA besvara de frågor som ställts i remissen, utifrån det som är relevant för SVA.

Vad har ni för behov och prioriteringar i ert klimatanpassningsarbete?

SVA har i myndighetens klimat- och sårbarhetsanalys (klar i januari 2022) noterat en tydlig risk för ökad smittspridning i samband med ett förändrat klimat och vid extremväder. Denna risk har också uppmärksammats i Länsstyrelsens Handlingsplan och på sid 12 påtalar kommunerna behov av ökat stöd vid smittspridning i samband med t.ex. värmebölja. En viktig uppgift för SVA är att stötta andra myndigheter och aktörer med vår kunskap. För att fortsättningsvis kunna bidra till att minska smittspridning och hantera utbrott av sjukdom så är det av stor vikt för SVA med fortsatt kunskapsuppbyggnad om förändrad och ökad smittspridning i ett förändrat klimat. Flertalet av de ”klimatkänsliga” smittsamma sjukdomarna har någon del av sin smittspridning i naturen via t.ex. insekter,

fästingar, vatten och jord. Dessa smittor är ofta zoonoser, dvs de smittar mellan djur och människa, men kan även vara sådana att de drabbar bara djur eller människa. Smittor som sprids i miljön påverkas av många faktorer och det är därav svårt att förutsäga deras spridning och förekomst. Zoonotiska smittämnen kan även spridas via livsmedel och även här förväntas ökande problem i ett förändrat klimat. SVA ser ett behov av fortsatt ökad kompetens och omvärldsbevakning av ”klimatkänsliga” smittor. Detta omfattar även att myndigheten fortlöpande anpassar sin diagnostik av smittämnen till nya behov.

Vad kan länsstyrelsen bidra med i denna HP?

Länsstyrelsen skulle kunna bidra till SVA:s arbete med övervakning av smittspridande insekter och fästingar, genom att bistå med att ta fram underlag till och utforma planer för övervakning, och med kommunikation om detta till aktörer och allmänhet när behov finns.

Det behövs mer kunskap om olika arter och smittämnen förekomst i naturen, detta för att tidigt kunna se förändringar. Det behövs också en övervakning av smittspridande insekter och fästingar. Sådan övervakning måste för att vara effektiv, fokuseras avseende var och när den görs. Det behövs välgrundade planer för hur en ökad risk för smittspridning ska hanteras, såsom under en varm sommar med täta populationer av knott. När en risksituation för smittspridning väl har uppstått måste en övervakning av insekter, fästingar och/eller smittämnet kunna startas snabbt.

Är de föreslagna aktiviteterna i handlingsplanen relevanta för er?

Ja några är väldigt relevanta t.ex. aktivitet nr 5, om kartläggning av klimatkänsliga zoonoser och nr 6 om invasiva arter och klimat, där viss verksamhet redan pågår avseende båda områdena. Aktivitet nr 9, om hälsa och värmebölja, är också relevant. Längre värmeböljor kan bli ett stort problem även för djurhållning och djurhälsa.

Är det någon aktivitet som er organisation anser att vi bör prioritera mer än någon annan?

Generellt så handlar aktiviteterna mycket om analys, samverkan, information och kunskapsupplysning/spridning. Det är önskvärt att aktiviteterna även kan bli mer konkreta och ge en praktisk anpassning och därmed en ökad robusthet i samhället inom en rimlig tidsperiod. Vidare så ska flertalet aktiviteter ske inom ordinarie anslag vilket kanske medför att det går väl långsamt? Oftast behövs en uppföljning av åtgärder utvecklas, för att kunna bedöma kostnad/nytta. Men - det viktigaste är ändå att ambitionen finns att klimatanpassa och att arbetet kommer igång.

Är det någon aktivitet eller område som er organisation anser att vi bör lägga till?

SVA saknar området Säkrad livsmedelsförsörjning - På s. 8, delmålet om livsmedelsproduktion och handel, anges att produktionen i länet ska öka. Detta är lovvärt men det är samtidigt viktigt att kunna behålla dagens produktionsnivå i ett förändrat klimat. Extremväder med t.ex. torka och översvämningar blir vanligare och det är ofta primärproduktionen som drabbas hårdast i livsmedelssystemet. Handlingsplanen saknar i stor utsträckning aktiviteter för att säkra livsmedelsproduktionen. Livsmedelsförsörjning hanteras ju även av civilt försvar men kriser av olika anledning kan ge samma effekter eller förstärka varandra. Brist på väsentliga insatsvaror och svårigheter att transportera djur till slakt eller mjölk till mejeri kan uppstå av olika anledningar. Det är väsentligt att infrastruktur såsom vägar och försörjning av vatten, el, IT och mobilnät fungerar även på landsbygden. Under kriser kan det vara väsentligt att kunna stötta producenter med t.ex. vattenförsörjning och tillgång till reservmark för bete/skörd av grovfoder.

Har ni förslag på aktiviteter som ni vill initiera?

Här hänvisas till vad som nämnts ovan om behovet av ökad kompetens om och omvärldsbevakning av "klimatkänsliga" smittor, underlag till och utformning av en övervakning av smittämnen och deras spridning i miljön under en högrisksituation. Vidare att primärproducenter av djur behöver ha krishanteringsplaner och hur samhället kan stötta primärproducenter under en kris. Avseende det åtgärdsprogram som Länsstyrelsen tagit fram för att nå miljömålen genom "Färdplan för ett hållbart län" kan nämnas att SVA har tecknat hållbarhetslöften avseende två temaområden. Dessa två är Minskad klimatpåverkan respektive Ekosystem och biologisk mångfald.

SVA kommer att ha eller har redan aktiviteter inom dessa två temaområden. Exempelvis har en broschyr tagits fram i digitalt och tryckt format, riktad till aktörer vid kusterna och den breda allmänheten om att man bör rapportera in döda djur som påträffas och att det är viktigt. Ett samarbete har inletts med organisationen Håll Sverige Rent och deras kampanj Kusträddarna, för att bredda den allmänna kunskapen om hur miljöns och vilda djurs hälsa är sammankopplad. Vidare så utvecklas kontinuerligt vårt arbete med invasiva främmande arter. Resultaten från olika projekt som slutförs kan sammanställas, men effekten av enskilda projekt kan vara svår att mäta. Nya projekt eller verksamhet som utförs inom ramen för ordinarie verksamhet, där det finns befintliga resurser, kan startas tämligen snabbt. När det behövs externa resurser för ett projekt/verksamhet så krävs ett längre tidsperspektiv.

När kan de i så fall genomföras?

Se ovan för det som gjorts och pågår.

Hur kan de finansieras?

I dagsläget finns ingen finansiering förutom inom ordinarie anslag samt att någon mindre aktivitet kan utföras inom ett forskningsprojekt.

Har ni förslag på aktivitet som någon annan aktör bör initiera?

- Säkra fungerande infrastruktur på landsbygden, innan en kris uppstår.
- Anpassningar i bidragssystem och regelverk som styr primärproducentens verksamhet. Exempel här kan vara att underlätta anläggande av bevattningsdammar, foderlager, egen elproduktion eller bränslelager.

Beslut i detta ärende har fattats av generaldirektören Ann Lindberg. I den slutliga handläggningen har deltagit biolog Jasmine Stavenow, miljöingenjör Marina Johnsson, sektionschef Johanna Dernfalk samt laborator Ann Albihn, föredragande.

Med vänlig hälsning

Ann Lindberg

Ann Albihn